

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ စာတမ်းတို

၂၀၂၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

စာရေးသူအကြောင်း

Sumit Bisarya သည် International IDEA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ အစီအစဉ်၏ အကြီးအကဲဖြစ်ပါသည်။ သူသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းအကြောင်း နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့် အသိပညာအရင်းအမြစ်များ ရေးသားထုတ်ဝေမှုကို ဦးဆောင်ကြည့်ကြပ်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ မတူညီသော နောက်ခံ အကြောင်းတရားများရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက်လည်း ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီပေးခြင်း လုပ်ဆောင်ပါသည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) သည် ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော ဒီမိုကရေစီစနစ် ပေါ်ထွန်းရေးကို အထောက်အပံ့ပေးရန် ရည်သန် ဆောင်ရွက်နေသည့် အစိုးရများအကြားချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

MyConstitution အကြောင်း

MyConstitution စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ် ပြည်တွင်း၌ အသိပညာပြည့်ဝသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက် လာရေးကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကျိုးစီးပွားပတ်သက် ဆက်နွယ်သူများ၏ တောင်းဆိုချက်များကို အခြေခံကာ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သူများအတွက် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်မှ အကြံပေးဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်း ပေးအပ်ပါသည်။ ဤအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အနစ်ချုပ် စာတမ်းများအတွက် အဆိုပါ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ MyConstitution စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်များမှ ရရှိသည့် အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်ပြဿနာများကို လေ့လာခြင်းနှင့် ဆွေးနွေးပွဲစကားပိုင်းများပြုလုပ်ခြင်း စသည့် အခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း

ရေးသားပြုစုသူ - Sumit Bisarya

နိဒါန်း

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဝိရောဓိဖြစ်စေသည်။ ထို စနစ်သည် နိုင်ငံအတွင်း၌ လူနည်းစုအုပ်စုများအား လူများစုအဖြစ်ဖွဲ့စည်းနိုင်မည့် နယ်နိမိတ်ဧရိယာ တစ်ခုပိုပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် ၎င်းအုပ်စုများကိုအကာအကွယ်နှင့် အခွင့်အာဏာပေးနိုင်သော အလွှာစုံ အုပ်ချုပ်မှုတစ်ခုတည်ထောင်၍ အမျိုးသားရေး စရိုက်လက္ခဏာများကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ပြည်နယ်တစ်ခု (constituent unit) ရှိ လူများစုကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့် တာဝန်များနှင့်စပ်လျဉ်းသော ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စရပ်များအား အသေးစိတ်အုပ်ချုပ်ဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်တို့အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုင်းခြားပေးသည်။

သို့သော် ဤနယ်မြေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအစီအမံကို “သီးခြားအုပ်စုတစ်ခုအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်” (Palermo 2015: 19) အဖြစ် မှတ်ယူလေ့ရှိပြီး သီးခြားနယ်မြေဧရိယာတစ်ခု အပေါ် နိုင်ငံရေးအရလွှမ်းမိုးမှုရှိသည့်အုပ်စုသည် ထိုနယ်မြေဧရိယာကို လူမျိုးရေးအခြေခံအမျိုးသား ရေးဝါဒဆိုင်ရာ “မွေးရပ်မြေ” တစ်ခုအဖြစ် ယူဆလေ့ရှိသည် (Fessha 2017: 84)။

ထိုယူဆချက်သည် “တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများ” ဆိုသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ မည်သည့်နယ်မြေမဆို တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိသောနယ်မြေ မဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် သီးခြားပြည်နယ်တစ်ခု ထူထောင်ကာ လူများစုအုပ်စုများ ကြီးစိုးအောင် ဖန်တီးလုပ်ဆောင်ချက်သည် လူနည်းစုအုပ်စုအသစ်များကို ပေါ်ထွက်လာစေသည်။ အဆိုပါလူနည်းစုအုပ်စုများသည် ဒေသတွင်းလူများစု၏ လွှမ်းမိုးခြင်းနှင့် ဖိနှိပ်ခြင်းတို့ကို တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့်ရှိသည့် လူများစုအုပ်စု၏ ဗဟိုဖိနှိပ်ခြင်းထက်ပို၍ ကြောက်ရွံ့ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးတည်းသာရှိသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြည်နယ်များ ရရှိရန် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသည့် လူမျိုးစုအုပ်စုများ များသထက်များလာသောကြောင့် ပဋိပက္ခဆက်လက် ဖြစ်ပွားခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းများနှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ရေရှည်မတည်တံ့ဘဲ ပို၍ပို၍သေးငယ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုပြည်နယ်များအဖြစ် အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်ခြင်းအပြင် အခြားပြဿနာများဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည်။

ဤစာတမ်းတိုသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းရာတွင်အသုံးပြုသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ယန္တရားအမျိုးမျိုး၊ နည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးမှုစနစ်ကို ဆန်းစစ်ထားသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဤစာတမ်းတိုသည် ပြည်နယ်များ/တိုင်းဒေသကြီးများ/ဒေသများအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများအား အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ညွှန်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ အကာအကွယ်ပေးသည့် အကြောင်းအရာအား ထည့်သွင်းဆွေးနွေးထားခြင်းမရှိပါ။

ဤစာတမ်းတိုကို (၁) ဗဟိုအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်၌ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ဥပဒေရေးရာအကာအကွယ်ပေးခြင်းများ၊ (၂) ဒေသန္တရကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ (၃) ပြည်နယ်အဆင့်၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမျှဝေခြင်းနှင့် (၄) နယ်မြေခွဲဝေမပေးသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ အမျိုးအစားများဟူသော အခန်းများဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ ကိုးကွယ်ရာဘာသာတရားနှင့် ဘာသာစကား ကွဲပြားခြားနားသည့် မျိုးနွယ်စုဝင်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သီးခြားကိစ္စရပ်များကို နောက်ဆုံးအခန်း (၅) တွင် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

၁။ မူလအခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း

ဖယ်ကျဉ်ခံအုပ်စုများ၊ လူနည်းစုအုပ်စုများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအတွက် အဓိကကျသည့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းများကို တရားစီရင်ရေးအရ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေနိုင်သည့် မူလအခွင့်အရေးများမှ ရရှိစေသည်။

နိုင်ငံမာ၍လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးဖြင့် ပံ့ပိုးထားသည့် အားကောင်းမှုရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း လူနည်းစုအုပ်စုများအတွက် အကာအကွယ်ပေးရာ၌ အရေးပါသကဲ့သို့ပင် ပြည်နယ်များရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ အတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများကို အကာအကွယ်ပေးရာတွင်လည်း အရေးပါသည့်မူဝါဒတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတွင်းနယ်နိမိတ်အားလုံးကို ပျံ့နှံ့သက်ရောက်မှုရှိပြီး မည်သည့်နေရာတွင် နေထိုင်သည်ဖြစ်စေ လူမျိုးစုများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအား အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် လုံခြုံရေးတို့ကို ပံ့ပိုးပေးသည်။

ဤအကာအကွယ်ပေးရေးအစီအမံသည် အရေးပါရသည့် အကြောင်းရင်း (၂)ချက် ရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်နယ်နယ်နိမိတ်များကို ကျော်လွန်သက်ရောက်သောကြောင့် မူလအခွင့်အရေးများအပေါ် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ချိုးဖောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများသည် လူများစု၏ ဖိနှိပ်ခြင်းကို ကြောက်ရွံ့ရသည့် အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တရားရုံးများသည် ဥပဒေအောက်တွင် တန်းတူအကာအကွယ်ရရှိစေရေးအတွက် အရေးပါနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပို၍အထူးဂရုပြုရမည်မှာ ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများသည် မကြာခင်ဆိုသလိုပင် ခြိမ်းခြောက်ခံရလေ့ရှိသည်။ ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအုပ်စုများသည် နယ်မြေသတ်မှတ်ချက်ကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုအမှတ်လက္ခဏာ အပြည့်အဝဖော်ပြရန် အခိုင်အမာထည့်သွင်းပြောကြားနိုင်ရာဒေသ "၎င်းတို့၏ မွေးရပ်မြေ" (Fessha 2017:84) အဖြစ် ရှုမြင်ကြလေ့ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ (အထူးသဖြင့် ဘာသာတရားနှင့် ဘာသာစကား) ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အခွင့်အရေးများသည် စိုးရိမ်ဖွယ်အခြေအနေအတွင်း ကျရောက်လေ့ရှိသည်။

ဥပမာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၌ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ကတ်သလစ်ခရစ်ယာန်အများစု နေထိုင်ရာ တီချီနိုပြည်နယ် (Canton of Ticino) ရှိ ပုဂ္ဂလိကမူလတန်းကျောင်းများ၏ နံရံများပေါ်တွင် လက်ဝါးကပ်တိုင်များ ချိတ်ဆွဲထားရှိခြင်းသည် အခြားဘာသာဝင်များက ဖိအားပေးခံရသည်၊ စော်ကားခံရသည်ဟု

ခံစားရနိုင်သည့်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံထားသည့် လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့်တို့ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်သည်ဟု နိုင်ငံတော်တရားလွှတ်တော်ချုပ်က တွေ့ရှိခဲ့သည် (Pahud De Mortanges ၂၀၁၆)။

အလားတူပင် ကနေဒါနိုင်ငံသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား အသုံးပြုသူအများစု နေထိုင်ရာမြေ ဖြစ်သော်လည်း ကွီဘတ်ပြည်နယ် (Quebec)တွင် သမိုင်းကြောင်းအရ အရေးပါသည့် ပြင်သစ် ဘာသာစကား အသုံးပြုသူအများစု ရှိသည်။ ကွီဘတ်ပြည်နယ်လွှတ်တော်သည် ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားရုံးများတွင် ပြင်သစ်ဘာသာစကားတစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးပြုရန်လည်းကောင်း (ကွီဘတ် ပြည်နယ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသုံး စာသင်ကျောင်းထွက်မိဘများမှလွဲ၍) အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားပြောမိဘများမှ ၎င်းတို့၏ကလေးများကို ပြင်သစ်ဘာသာစကားအသုံးပြုသည့် ကျောင်းများသို့ ပို့ဆောင်စေရန်လည်းကောင်း ဖိအားပေးကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ တရားလွှတ်တော်ချုပ်က အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များပဋိညာဉ်တွင် ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ထားသည့် အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ရာရောက်သောကြောင့် တရားမဝင်ကြောင်း ပြောကြားကာ အဆုံးသတ်စေခဲ့သည် (Choudhry ၂၀၀၇)။

ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများရှိသည့်နေရာများတွင် အခွင့်အရေးများ အကာအကွယ် ပေးနိုင်သည့် အတိုင်းအတာမဟာဏာကို ပိုမိုချဲ့ထွင်ပေးနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အီသီယိုးပီးယား နိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်အများစု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ်အောက် တွင်ဖြစ်နေစေကာမူ ရပ်ဆိုင်းခွင့်မရှိသည့် အခွင့်အရေးများစာရင်းသည် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများစာရင်းထက်ပင် ပို၍ရှည်လျားသည် (Regassa ၂၀၀၉)။

အရေးကြီးသော်လည်း မူလအခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို ထိုအဆင့်အထိ သာ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ထိခိုက်လွယ်ပြီး ပဋိပက္ခဒဏ်သင့် ပြည်နယ်များတွင် တရားရုံးများ အားကောင်းခိုင်မာမှုမရှိခြင်း၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုမရှိခြင်းနှင့် တရားရုံးများ၏လွတ်လပ်မှု ချိန်ခြင်းတို့ဖြစ်နိုင်သည် (Bisarya ၂၀၁၉)။ ထို့အပြင် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုအများစု သည် အတိတ်ဖြစ်ရပ်အခြေပြု တရားမျှတမှု နှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ တရားမျှတမှုတို့ကိုဖြစ်စေပြီး အုပ်စု ကွဲနေသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၌ မကြာခင်ဆိုသလို အရေးပေါ်ဖြေရှင်းရမည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် အရင်းအမြစ်နှင့် အာဏာခွဲဝေမှု ကိစ္စရပ်များတွင်လည်း တရားရုံးများမှ ကောင်းစွာ မလုပ်ဆောင် နိုင်ပေ။ နောက်ဆုံးအချက်မှာ (လူနည်းစုအုပ်စုများအတွင်းမှ လူများစုအုပ်စုများ) ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အနေအထားတွင် မူလအခွင့်အရေးများအကာအကွယ်ပေးခြင်းမှာ အထိရောက်ဆုံးဖြစ်နိုင်ကြောင်း မှတ်သားသင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအုပ်စုသည် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၏ ယုံကြည်မှုနှင့် အကာအကွယ်ကို ပိုရရှိသည်။ “လူနည်းစုအုပ်စုများအတွင်းမှ လူများစုအုပ်စုများ” ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံ တစ်ဝှမ်းရှိလူများစုသည် ဒေသတွင်းလူနည်းစု ဖြစ်သောအခြေအနေကို ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

၂။ ဒေသန္တရနယ်မြေခွဲဝေမှုမှတ်ထားသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

ဒေသန္တရနယ်မြေသတ်မှတ်ထားသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်သည် ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်များတွင် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအတွင်းမှ မျိုးနွယ်စုငယ်များအား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် နောက်ထပ် စနစ်တစ်မျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုစနစ်သည် ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ရှိနိုင်သည်။

၂.၁။ ဒေသန္တရအစိုးရအား အခွင့်အာဏာပေးခြင်း

ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုရှိ ပြည်နယ်အစိုးရများကို အခွင့်အာဏာပေးခြင်းသည် နယ်မြေအလိုက် စုရုံးနေထိုင်လျက်ရှိသည့်အုပ်စုများအား အကာအကွယ်နှင့် အခွင့်အာဏာပေးစွမ်းနိုင်သည်။ အလား တူပင် ဒေသန္တရအစိုးရကို အားကောင်းခိုင်မာစေခြင်းသည် ပို၍သေးငယ်သော နယ်မြေအလိုက်စု ရုံးနေထိုင်လျက်ရှိသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများကိုလည်း အကာအကွယ်နှင့် အခွင့်အာဏာပေးစွမ်း နိုင်သည်။ တောင်အာဖရိကနှင့် နီပေါနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ဒေသန္တရအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့်ပတ်သတ်၍ အသေးစိတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဖော်ပြထားသည်။

ထိုပြဌာန်းချက်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရချမှတ်ထားသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေများအတွင်း၌ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စရပ်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် မြို့/ရွာ/ခရိုင် ရှိ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအား ဒေသန္တရအစိုးရမှ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

၂.၂။ ထူးခြားသည့် ဒေသအဆင့် အာဏာခွဲဝေပေးခြင်း/အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရနယ်မြေများ

အချို့အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ ဒေသန္တရအစိုးရကို ခိုင်မာအားကောင်းစေခြင်းထက် သမိုင်းကြောင်းအရ ထူးခြားသည့်နေရာဒေသများကဲ့သို့သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ပိုမိုလိုအပ်သည့် နေရာဒေသအချို့ကိုသာ ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် လိုအပ်သည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ၎င်းတို့၏ သီးခြားတိုင်းရင်းသားလူဦးရေ အချိုးအစားကြောင့် ဖြစ်သည် (ထိုဒေသများသည် နယ်မြေအလိုက်စုရုံးနေထိုင်လျက်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအုပ်စုများအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ နယ်မြေဖြစ်လည်းဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ရောနှောနေထိုင်ရာမြို့ကြီးများလည်းဖြစ်နိုင်သည်)။

ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအားလုံးအတွက် ၎င်းတို့ပိုင်နက်နယ်မြေအတွင်း အစိုးရအင်စတီကျူးရှင်းများ ဖွဲ့စည်းခြင်းအပါအဝင် “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး”ကို အာမခံထားသော ထူးခြားသည့် ဒေသအဆင့်အာဏာ ခွဲဝေပေးခြင်းဆိုင်ရာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်နည်းလမ်းကို အိသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးသည် (ပုဒ်မ ၃၉(၃))။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်နယ်များအတွင်း နေထိုင်လျက်ရှိကြသော လူမျိုးစုအမျိုးမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးအား မည်သို့စီမံခန့်ခွဲမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ပြည်နယ်များထံသို့ အပ်နှင်းထားသည်။ ကိစ္စရပ်အများစုတွင် ဤအချင်းအရာသည် ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ခရိုင်အဆင့် (warda)တို့အကြား အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်နောက်တစ်ခု “အထူးဇုန်များ (special zones)”ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဤ “အထူးဇုန်” များသည် ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း နယ်မြေအလိုက်စုရုံးနေထိုင်သည့် လူနည်းစုလူမျိုးများများပြားသော နေရာတွင်တည်ရှိပြီး ၎င်းလူနည်းစုလူမျိုးများသည် သီးသန့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလွှဲအပ်ခြင်းခံရနိုင်သည် သို့မဟုတ် လူမျိုးတူအုပ်စုများရှိရာ ဒေသများ၏ အစိုးရအသီးသီးအကြား ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းသူများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးမည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဦးရေ များပြားပြားမရှိသောအခါတွင် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ အခြားသောမြို့နယ်များထက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုများသော “အထူးခရိုင်” အဆင့် (သို့မဟုတ် ခရိုင်အဆင့်အောက်) အစိုးရတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။

ဒေသန္တရအစိုးရအား ယေဘုယျအခွင့်အာဏာပေးအပ်ခြင်းနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ၏ အားသာချက်မှာ သီးခြားလူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုနှင့် ကိုက်ညီသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းများကို သီးသန့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုသည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိရန်မလိုအပ်ဘဲ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ(များ)အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးလည်ပတ်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိရန်သာ လိုအပ်သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် စဉ်းစားရမည့်အချက်မှာ အခြားဒေသတွင်းလူမှုအသိုက်အဝန်းများမှလည်း တန်းတူအဆင့်အတန်း တောင်းဆိုလာနိုင်ခြင်းများ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အထူးကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ၏ လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အသိုက် အဝန်းနှင့် ပိုမိုကင်းကွာလာနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေးအရှေ့သည် ထိုလားရာသို့ ဦးတည်ပါက ထိုလူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် ပိုမိုမြင့်မားသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို (ဥပမာ ပြည်နယ်ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး) တောင်းဆိုလာနိုင်သည်။

၂.၃။ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ

အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အချို့သောဒေသများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ၎င်းဒေသများသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အစိုးရမှ အုပ်ချုပ်ခြင်းထက် ပြည်ထောင်စု (ဗဟို) အစိုးရမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သော အထူးအုပ်ချုပ်ရေး ပြည်နယ်/တိုင်းများ ဖြစ်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် ယခင်က ပေါ်တူဂီကိုလိုနီလက်အောက်ခံနယ်မြေများဖြစ်သော ဒါဒရာနှင့်

နာဂါဟက်ဗီလီနယ်မြေ (Dadra and Nagar Haveli)၊ ဒေမန်နှင့် ဒီယူ နယ်မြေ (Daman and Diu) များသည် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုနယ်မြေပုံစံ အစီအမံသည် သင့်လျော်မှုရှိမရှိမှာ ရေခဲမြေခံအနေအထားအပေါ် တွင် များစွာမူတည်သည်။ ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းသည် ပြည်နယ်အစိုးရ/ ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသား အစိုးရထက်ပို၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ/ တစ်နိုင်ငံလုံးအနေဖြင့် လူများစုအစိုးရကို ယုံကြည်သည့် အခြေ အနေရှိမရှိအပေါ် မူတည်သည်။

၂.၄။ နယ်နိမိတ်ပြန်လည်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း

ပုံမှန်လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် မဟုတ်သော်လည်း နယ်မြေပိုင်နက်များအား ပြည်နယ်များအဖြစ် ထပ်မံ ခွဲခြမ်းခြင်းသည်လည်း အကျိုးရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယတွင် ပြည်နယ် ၁၄ ခုရှိရာမှ ၂၉ ခု သို့ ထပ်မံပိုင်းခြားသတ်မှတ်လိုက်ခြင်းသည် ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်းတွင် ဘာသာစကားအရ လူနည်းစုဖြစ်သော အုပ်စုများသည် ထပ်မံပိုင်းခြားလိုက်သော ပြည်နယ်သစ်တွင် ဘာသာစကားအရ အများစုဖြစ်သော အုပ်စုများအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။

ရှုပ်ထွေးသည့် အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံများအနက် ပိုမိုလွန်ကဲသည့် ပုံစံတစ်မျိုးသည် ပြည်နယ်ကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးစေလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘော့စ်နီးယား နှင့် ဟာဇီဂိုးဗီးနားရှိ အပိုင်း ၂ ပိုင်းအနက်မှ ၁ ပိုင်းဖြစ်သော ဘော့စ်နီးယားဖက်ဒရေးရှင်းနှင့် ဟာဇီ ဂိုးဗီးနား (Herzegovina)ဖက်ဒရေးရှင်းအား ဒေသစိတ် ၁၀ ခု ထပ်မံပိုင်းခြားထားသည်။ အဆိုပါ ဒေသစိတ်များသည် ဒုတိယအဆင့်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ/မြူနီစီပယ် တို့ကြားတွင်ရှိသည်။ အဆိုပါ ဒေသစိတ်များတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများရှိကြပြီး ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ပညာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းအားဖြင့် ပံ့ပိုးသည်။

ဖော်ပြပါ အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံကို ကျင့်သုံးမည်ဆိုပါက ပြည်နယ်စိတ်များကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်လိုအပ်ချက်များ များပြားမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်မံပိုင်းခြား သတ်မှတ်လိုက်သည့် ပြည်နယ်စိတ်များ အခွန်ရှည်တည်တံ့နိုင်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်နယ်ငယ် အများအပြား ထပ်မံပိုင်းခြားခြင်း၏ စိန်ခေါ်မှုအတွက်လည်း ပြင်ဆင်ထားရမည် ဖြစ်သည်။

၃။ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြုခြင်း

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ခေါင်းစဉ် ၂ အရ ဒေသန္တရနယ် မြေခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသသည် ပြည်နယ်များအတွင်း လူနည်းစုအုပ်စုများအတွက် လွတ်လပ်စွာ စီရင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကိုပေးသော်လည်း ပြည်နယ်အဆင့် ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးကိုလည်း အလေးပေးစဉ်းစား သင့်သည်။ အဆိုပါ ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးသည် အောက်ပါအတိုင်း ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိနိုင်ပါသည်။

၃.၁။ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများမှတစ်ဆင့် ဗဟုလူမှုအသိုက်အဝန်းအား အသိအမှတ်ပြုခြင်း

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံအချို့ (နိုင်ငံအားလုံးဟု မဆိုလိုပါ) တွင် ပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ (ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံမူဘောင်အတွင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့်လျော်ညီစွာ) ပြဋ္ဌာန်းထားရှိခွင့်ပြုသည် သို့မဟုတ် မဖြစ်မနေပြဋ္ဌာန်းရသည်။ ဖက်ဒရယ် အဆင့်တွင် ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများ အသေးစိတ်ဖွဲ့စည်းသတ်မှတ်ခြင်း (လာမည့်အခန်းတွင် ရှင်းလင်းပြထား ပါသည်) အပြင် ပြည်နယ်များရှိဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် မိမိအုပ်ချုပ်ရသည့် နိုင်ငံရေးအသိုက်အဝန်းပေါ်တွင်မူတည်၍ ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဥပဒေပြုခြင်းများပြုလုပ်နိုင်ရန်လည်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း ထားနိုင်ပါသည်။

အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် လူအများပါဝင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်နိုင်ရေး ဆိုသည့်အချက်ကို အသုံးပြုကာ ဘာသာစကားတစ်ခု မူကြမ်းပြဋ္ဌာန်းပြီး

လူမျိုးရေးအခြေခံသည့် အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာမွေးရပ်မြေတစ်ခု တည်ထောင်နိုင်ရန်အတွက် ပြုလုပ် နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခြားသောလူနည်းစုတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၏ တည်ရှိမှုသိသာ ထင်ရှား နေသော်ငြားလည်း (Fessha ၂၀၁၇) အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံရှိ အော်ရိုမီးယားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ “အော်ရိုမိုနိုင်ငံ” အား ဖွဲ့စည်းပုံပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်သည့် မူလပိုင်ရှင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အော်ရိုမီးယားဒေသ၏မူလပိုင်ရှင်အဖြစ်လည်းကောင်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ အမ်ဟာရာနယ်မြေ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပြည်နယ်အတွင်း တည်ရှိနေသောဗဟုဝါဒကို သိသာထင်ရှားစွာ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ဥပမာ အဆိုပါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ တွင် “နိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်း အမြင့်ဆုံးသောအာဏာသည် အမ်ဟာရာဒေသတွင်းရှိ ပြည်သူများမှလက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သည်” ဟု ဖော်ပြကာ အလေးပေးမှုထည့်သွင်းထားသည်။ ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသလက္ခဏာထိန်းသိမ်းခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် အချို့သောအခြေအနေများတွင် နိုင်ငံမှခွဲထွက်ခွင့်တို့ ပါဝင်သော “အမ်ဟာရာနိုင်ငံ တွင်းပြည်နယ်ရှိ ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေး”ကို ယင်းဖွဲ့စည်းပုံ၏ ပုဒ်မ ၃၉ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

၃.၂ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့များအား မြှင့်တင်ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု များအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့အား နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် လူသိများလှသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များတွင် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်ရေး အာမခံချက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဤ စနစ်ကို ပြည်နယ်များရှိဖွဲ့စည်းပုံများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမျိုး မရှိသော်လည်း မဲပေးပုံစနစ်၊ သတ်မှတ်ထားသည့်ခွဲတမ်း(quota)၊ ဒုတိယဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ (သို့) အခြား အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စနစ်များကိုအသုံးပြု၍ ပြည်နယ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် အာမခံချက်ပေးနိုင်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံသည် မှတ်သားဖွယ် ရာ ဥပမာတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ အားလုံးကို ပြည်နယ်နှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများတွင် “သာတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုရေး”ကို အာမခံပေးထား သည် (ပုဒ်မ ၃၉(၃))။ ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ကိုယ်စားပြုရေးကို အာမခံနိုင်ရန်အတွက် ပြည်နယ်များ အလိုက် ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးထားသည်။

Southern Nations, Nationalities and Peoples Region (SNNPR) ပြည်နယ်သည် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံတူယူထားသော လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စနစ်ဖြစ်သည်။ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်အနက်မှ တစ်ခုဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားများကောင်စီ (the Council of Nationalities) ကို ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် မှီတင်းနေထိုင်ကြသောပြည်သူ များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ လူမျိုးစုတစ်ခုအတွက် အနည်းဆုံးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ခန့်အပ်ခွင့်ရှိပြီး နောက်ထပ်ကိုယ်စားလှယ်များကို လူဦးရေအပေါ်မူတည်၍ ခွင့်ပြုသည် (SNNPR ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၈(၁) နှင့် ၅၈(၂))။ SNNPR သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကြီးများ လွှမ်းမိုးမှုမရှိသည့် လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားပြုစနစ်သည် တိုင်းရင်း သားလူမျိုးစုများအတွင်း လူနည်းစုလူမျိုးများရှိသည့် အခြေအနေမျိုးအတွက် မှတ်သားဖွယ်ရာပင် ဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွင်း လူနည်းစုလူမျိုးများအတွက် အထောက်အကူဖြစ်အောင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရေးဆွဲထားခြင်းမရှိသော်လည်း နီပေါနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၌ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဗဟုဖြစ်တည်မှုအတွက် ကာကွယ်ရေးအစီအမံများ ပါဝင်သည်။ ပုဒ်မ ၁၇၆(၆) အရ နိုင်ငံရေးပါတီများအားလုံးသည် ပြည်နယ်အဆင့် ရွေးကောက်ပွဲ အတွက် ၎င်းတို့ပါတီ၏စာရင်းတွင် လူနည်းစုလူမျိုးများနှင့် ဖယ်ကျဉ်ခံအုပ်စုများမှ ကိုယ်စားလှယ် လောင်းများ ပါဝင်မှုရှိစေရန် လိုအပ်သည်။

မဲဆန္ဒနယ်မြေအဆင့်တွင် အားလုံးပါဝင်သောကိုယ်စားပြုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် ကျယ်ပြန့်သော အစီအမံများကို စဉ်းစားမည်ဆိုလျှင် (ဘာသာစကားမတူသည့်) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအမျိုးမျိုးကြား ပဋိပက္ခကို ပြေလျော့နိုင်စေသည့် နိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုယန္တရားစနစ်များ တည်ဆောက်ရန်အတွက် ဥပဒေများကို အသုံးပြုသွားသည့် အီတလီနိုင်ငံ၊ တောင်ပိုင်းတီရို/အယ်တို အဒီဂျေပြည်နယ် (South Tyrol/Alto Adige) မှာ ဥပမာကောင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယခင်က အော်စထရီး-ဟန်ဂေးရီးယန်းအင်ပါယာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည့် ထိုပြည်နယ်သည် ဂျာမန်ဘာသာစကားအသုံးပြု လူမှုအသိုက်အဝန်းအများစု (ခန့်မှန်းခြေ ၆၉%)၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအတွင်းမှ လူများစု အီတလီဘာသာစကားအသုံးပြုသူဦးရေ (ခန့်မှန်းခြေ ၂၆%) နှင့် 'တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအတွင်းမှ လူနည်းစု' လာဒင် (Ladin) ဘာသာစကားအသုံးပြုအုပ်စု (ခန့်မှန်းခြေ ၅%) နေထိုင်သည့် နယ်မြေဖြစ်သည် (De Villiers ၂၀၁၇)။

တောင်ပိုင်းတီရိုရှိ ပြည်နယ်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၃၅ နေရာရှိသည့်အနက် အနည်းဆုံး ၁ နေရာအား လူနည်းစုလာဒင် (Ladin) လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အာမခံပေးကာ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကဘာသာစကားအသုံးပြုသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် အချို့သောဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာအစီအမံက ၎င်းတို့အုပ်စုအတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာတန်းတူညီမျှမှုကို ခြိမ်းခြောက်သည် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကား ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာကို ခြိမ်းခြောက်သည်ဟု ခံစားရလျှင် လူထုကိုယ်စားပြု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် ဥပဒေကြမ်းအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးသို့ ပေးပို့ရန် တောင်းဆိုနိုင်သည် (ပုဒ်မ ၅၆၊ Statuto Speciale Per Il Trentino-Alto Adige)။ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အား လွှတ်တော်က ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ထိုအဖွဲ့တွင် လွှတ်တော်ရှိ ဘာသာစကားကွဲပြားသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများမှ အချိုးကျပါဝင်ရမည်။ ထို့အပြင် အဓိကဘာသာစကား အသုံးပြုသူအုပ်စု ၂ ခုအတွက် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌတစ်ဦးစီနှင့် လွှတ်တော်မှ အချိုးကျစနစ်ဖြင့် အာမခံထားခြင်းမရှိသော်လည်း လာဒင်လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအပါအဝင် လွှတ်တော်ရှိ ဘာသာစကားအသုံးပြုသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုမှုရှိရမည် (De Villiers ၂၀၁၇)။

အချုပ်ဆိုရသော် ပြည်နယ်အဆင့် ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများအား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် အရေးကြီးသည့်ယန္တရားတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပြီး၊ (မြင်တွေ့နေကြမဟုတ်သော်လည်း) နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် တွေ့ရသည့် အစီအမံများကို ပြည်နယ်အဆင့် နိုင်ငံရေးအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် ကိုက်ညီစွာပြောင်းလဲထားသော အရေးပါသည့် ပြင်ဆင်ချက်များလည်း တွေ့ရသည်။

၄။ နယ်မြေခွဲဝေပေးသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် အသုံးပြုသည့် အထက်တွင်အသေးစိတ်ဖော်ပြခဲ့သော ဒုတိယနှင့် တတိယအုပ်စုရှိ အင်စတီကျူးရှင်းယန္တရားများသည် နယ်မြေခွဲဝေပေးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် ဒေသတစ်လျှောက် ကွဲပြားပျံ့နှံ့စွာနေထိုင်ကြပါက နယ်မြေခွဲဝေပေးသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (NTA) ယန္တရားစနစ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

NTA အမျိုးအစား အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ထိုစနစ်တွင် သီးခြားလူမျိုးစု ယဉ်ကျေးမှုအုပ်စုတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည့် နိုင်ငံသားများ၏လူနေမှုဘဝဆိုင်ရာ အချို့သောကဏ္ဍများကို အုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်များအပ်နှင်းထားသည့် တရားဝင်အင်စတီကျူးရှင်းများ ပါဝင်သည်။ NTA များ ပုံဖော်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု အခြေခံ ၃ ချက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏နယ်ပယ်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် ဘဏ္ဍာငွေအခြေအနေတို့ ဖြစ်သည်။

NTA အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ တာဝန်ယူရသည့်နယ်ပယ်မှာ ကွဲပြားသော်လည်း ယေဘုယျ အားဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဝိသေသလက္ခဏာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်ကဏ္ဍများကို လွှမ်းခြုံသည် ဥပမာ ပညာရေး၊ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းထိန်းသိမ်းခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အခွင့်အာဏာရှုထောင့်ကြည့်လျှင် အချို့ နယ်မြေခွဲဝေပေးသောကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ (NTA) အဖွဲ့အစည်းများသည် အတိုင်ပင်ခံခွင့်သာရှိ၍ တစ်ချို့တွင် အမှန်တကယ် စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ လက်လှမ်းမီမှုကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ၎င်းတို့အား မည်သို့ ငွေကြေးထောက်ပံ့သည် ဆိုသည့်အချက်မှာ အရေးပါသည်။

ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ မတူညီသောနိုင်ငံရေးစနစ်များတွင် NTA ပုံစံအမျိုးမျိုးအထွေထွေ ရှိသည်။ ထိုပုံစံများကို ဥပမာအနည်းငယ်ဖြင့် ရှင်းပြနိုင်သည်။

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ပညာရေးကို ပြည်နယ်အဆင့်၌ စီမံခန့်ခွဲပါသည်။ သို့သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (အပိုဒ်ခွဲ ၂၃) အရ ပြည်နယ်တစ်ခုရှိ ဘာသာစကားအရလူနည်းစုလူမျိုးဖြစ်သော နိုင်ငံသားများကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားဖြင့် ပညာဆည်းပူးနိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး ပေးအပ် ထားပါသည်။ လူနည်းစုလူမျိုးကို ကိုယ်စားပြုသော ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့များဖြင့် ဤအခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဘုတ်အဖွဲ့များ စုစုပေါင်း ၃၈ ဖွဲ့ရှိ၍ ကွီဘက်ပြည်နယ် (Quebec) ရှိ "တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုတစ်ခုအတွင်းမှ မျိုးနွယ်စုငယ်" အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့ ၉ ဖွဲ့ လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (ပြည်နယ်အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသော) ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို လူနည်းစုလူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ကိုက်ညီစွာ ပြုပြင်ခြင်း၊ (သမိုင်းအစဉ်အလာ အချက်အလက် နှင့် ဖြစ်ရပ်များ အစရှိသည့်) ယဉ်ကျေးမှုအကြောင်းအရာများ ထပ်ပေါင်းတိုးခြင်းဖြင့် ပညာရေး ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်စီမံခန့်ခွဲခွင့်ကို ဤ ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့များမှ ဆောင်ကျဉ်းပေးပါသည် (Bourgeois ၂၀၁၅)။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံမဟုတ်သော်ငြားလည်း ဆားဘီးယားနိုင်ငံ၏ (Serbia) NTA ပုံစံသည် ကွဲပြားပျံ့နှံ့စွာ နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ တန်းတူညီမျှမှုကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရန် အသုံးပြုနိုင်သော နည်းလမ်းကောင်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ လူနည်းစုများ အတွက် သီးသန့်ပေးအပ်ထားသော အခွင့်အရေးများကို ဆားဘီးယားနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင် တွေ့နိုင်သည် (ဥပဒေပုဒ်မ ၇၅-၈၁)။ ထိုအခွင့်အရေးများတွင် ထူးခြားသောဝိသေသလက္ခဏာ များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့် ပါဝင်သည်။ ထိုစောင့်ရှောက်ခွင့်တွင် အမြင်သဘောထား ထုတ်ဖော်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ မြှင့်တင်ခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ နိုင်ငံ၊ တိုင်းရင်း သားရေးရာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာများနှင့် ပတ်သတ်၍ ပြည်သူလူထု၏ အမြင်သဘောထားကိုထုတ်ဖော်ခြင်း (ဥပဒေပုဒ်မ ၇၉)၊ အတင်းအဓမ္မ သွပ်သွင်းခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းများအား ကာကွယ်ပေးသည့် အခွင့်အရေးများပါဝင်ပါသည်။ NTA နှင့်ပတ်သတ်၍ မှတ်သားရန်အချက်ကို ဥပဒေ ပုဒ်မခွဲ ၇၅တွင်ဖော်ပြထားသည်။ ထိုပုဒ်မခွဲ ၇၅ တွင် 'နိုင်ငံ၏ လူနည်းစုရှိ တိုင်းရင်းသားများသည် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပညာရေး၊ ဘာသာစကား၊ လက်ရေးနှင့် ပတ်သတ်သောကိစ္စများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ရမည် သို့မဟုတ် ထိုကိစ္စများအပေါ် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ (ထိုကိစ္စရပ်များတွင် 'ကိုယ်ပိုင် စီမံ အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်ရန် ထိုတိုင်းရင်းသားများမှ ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံကောင်စီ များကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်သည်) ဟုဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုနိုင်ငံကောင်စီများတွင် ရည်ရွယ်ချက် ၃ ချက်ရှိသည် (Korthez ၂၀၁၅)။ လူနည်းစုများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဆားဘီးယားပြည်နယ်၏ ပြတ်ပြတ်သားသားရပ်တည်မှုကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအား ပြသရန်၊ ဆားဘီးယားအား ၎င်းတို့၏နိုင်ငံအဖြစ် လက်ခံလာစေရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု အုပ်စုများကို ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံရေးမူဘောင်အတွင်း ပိုမိုသိမ်းသွင်းနိုင်ရန်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နယ်မြေသီးသန့် ခွဲဝေပေးသောနည်းလမ်းဖြင့် တောင်းဆိုချက်အများစုကို ဖြေ

ရှင်းခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရနယ်မြေတောင်းခံခြင်းကဲ့သို့သော အစွန်းရောက်တောင်းဆိုမှုများကို ဖြေလျှော့ရန် ဖြစ်သည်။

ကိုယ်စားအပြုခံရသော လူနည်းစု၏ လူဦးရေအပေါ်မူတည်၍ ထိုနိုင်ငံကောင်စီများကို ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ် ၁၅ ယောက်မှ ၃၅ ယောက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပါသည်။ တရားရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် သက်ဆိုင်ရာ လူနည်းစုဝင်အဖြစ် မှတ်ပုံတင်ထားသော သူများကို တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပပါသည်။

ထိုနိုင်ငံကောင်စီများ၏ အခွင့်အာဏာသည် အမြင်များကိုဖော်ပြခြင်း၊ ခွင့်ပြုခြင်း၊ အဆိုပြုခြင်း မှုသည် အမှန်တကယ်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာထိ ကွဲပြားကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ထိုအခွင့်အာဏာများသည် လူနည်းစု၏ ဝိသေသလက္ခဏာအတွက် အရေးပါသော ပြည်သူ့ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့အစည်းများကို စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် နှီးနှွယ်နေပါသည် (Korhecz 2015:81)။ တိတိကျကျဆိုရလျှင် ထိုအခွင့်အာဏာသည် နိုင်ငံကောင်စီမှ လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကျောင်း/ပြတိုက် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များ အဆိုပြုခြင်းမှသည် ငွေကြေးအထောက်အပံ့ပါသော အလုံးစုံစီမံခန့်ခွဲခွင့်အထိဖြစ်သည်။

နိဂုံးချုပ်ပြောရလျှင် NTA နည်းလမ်းသည် ပိုမိုပေါ့ပါးသော တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပေါင်းစုကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ သေးငယ်သော (သို့မဟုတ်) ပြန့်ကျဲနေသော အခြေအနေနှင့် အလေးထားလိုသော အကြောင်းအရာများမှာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာများအား မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်လိုသော အခြေအနေတွင် ထိုနည်းလမ်းသည် သင့်လျော်မှုရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း စဉ်းစားစရာ အချက်တစ်ခုမှာ ထိုယန္တရားများတွင် နိုင်ငံအနှံ့ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများခံခဲ့ရသော သမိုင်းကြောင်းနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော လူနည်းစုအုပ်စုတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည်ဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိ သတ်မှတ်ခြင်းကိစ္စရပ် ဖြစ်သည်။ အလွန်ဆိုးရွားသော နာမည်ပျက်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ နာဇီဂျာမနီလက်အောက် ဂျူးနှင့် အခြား လူနည်းစုများကို ဆက်ဆံပုံဖြစ်သည်။

၅။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ရုံးသုံးဘာသာစကား

ပြည်ထောင်စုထဲရှိ ပြည်နယ်များတွင် နေထိုင်သည့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများမှ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအမြင်ဝါဒများ ဖော်ပြနိုင်ခွင့်ရှိစေရန် ကျင့်သုံးသော နည်းလမ်းများကို အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းအရာများအတွက် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ လူမျိုးစုတစ်ခု၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏အနာဂါတ် မည်သို့ပုံဖော်မည်နှင့်ပတ်သတ်၍ ပြောရေးဆိုခွင့်အတွက် နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်စားပြုမှုရှိရန် အလွန်အရေးပါလှသည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းမှ လူနည်းစုလူမျိုးများအကြောင်းကို ပြောမည်ဆိုပါက ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမြင်ဝါဒ ပုံစံ ၂ မျိုးကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ထိုပုံစံ ၂ မျိုးမှာ မိမိယုံကြည်ရာ ဘာသာတရားကို လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် တရားဝင်ဘာသာစကားကို အသုံးပြုခွင့်တို့ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များတွင် ပြဌာန်းထားသော မူလအခွင့်အရေးများ အကာအကွယ်ပေးခြင်းအပြင် ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သတ်သော ဥပဒေများကိုလည်း တစ်ချို့နိုင်ငံများတွင် ပြဌာန်းထားပါသည်။ ထိုဘာသာရေးဥပဒေများသည် ပြည်ထောင်စုအတွင်း မည်သည့်နေရာတွင် နေထိုင်စေကာမူ အကျိုးဝင်မှုရှိသည်။ ဥပမာ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း မည်သည့်ဒေသ၌ နေထိုင်ပါစေ လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်ပတ်သတ်သော ကိစ္စရပ်များကို (ယေဘုယျအားဖြင့် မိသားစုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်ပတ်သတ်သော အိမ်ထောင်ပြုခြင်း၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်း စသည့်ကိစ္စရပ်များ) သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာတရားအလိုက် ပြဌာန်းထားသော တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြင့် အုပ်စိုးပါသည်။ ထိုတရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု တစ်ခုချင်းစီအတွက် သီးခြားစီပြဌာန်းထားသော စနစ်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် မည်သည့်နေရာတွင် နေထိုင်ပါစေ နယ်မြေတစ်ခုအပေါ်တွင် ဥပဒေစိုးမိုးခြင်းထက် ဥပဒေမှ လူပုဂ္ဂိုလ်နောက်လိုက်၍ စိုးမိုးသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

ကိုးကွယ်မှုဘာသာတရား၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စများနှင့်ပတ်သတ်၍ နိုင်ငံမှ ဘက်မလိုက်ဘဲရပ်တည်နိုင်သော်လည်း ဘာသာစကားနှင့်ပတ်သတ်လျှင် ခက်ခဲနက်နဲသည့် ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည် (Choudhry ၂၀၀၉)။ သို့သော် ပြည်သူ့တာဝန်ကို ထမ်းဆောင် နေကြသောပုဂ္ဂိုလ်များအကြား (ဥပမာ လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ) တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ နှင့် ပြည်သူ့တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေကြသောပုဂ္ဂိုလ်များအကြား (ဥပမာ တရားရုံး) တွင်ဖြစ်စေ ပြောဆိုဆက်သွယ်နိုင်ရန် တရားဝင်ချမှတ်ထားသော ဘာသာစကားတစ်မျိုး (သို့) ဘာသာစကားများ ရှိရှိရှိရမည်။

ဘာသာစကားမတူကွဲပြားမှုများသော နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတွင်းရှိ ပြည်နယ်များကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ရုံးသုံးဘာသာစကားများ ရွေးချယ်ခွင့်ပေးကြသည်။ ထိုသို့ ကျင့်သုံးမှုကို အိန္ဒိယ (ဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၅) ၊ တောင်အာဖရိက (ပုဒ်မ ၆.၃ က)နှင့် အီသီယိုးပီးယား (ဥပဒေပုဒ်မ ၅.၃) နိုင်ငံတို့တွင်တွေ့ နိုင်သည်။ သတ်ပြုရန်အချက်မှာ ပြည်နယ်များအား ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင် ရုံးသုံးဘာသာစကား ရွေးချယ် ခွင့်ပေးသောအခါ ထိုပြည်နယ်ရှိ လူမျိုးစုကြီးသောသူမှ ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားကို ရုံးသုံးဘာသာ စကားအဖြစ်ရွေးချယ်နိုင်သည့်အတွက် ထိုပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဘာသာစကားကွဲပြားသော လူနည်းစု လူမျိုးများ နှစ်နာမူနှင့် အခွင့်အာဏာဆုံးရှုံးသည့် အခြေအနေဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဤအခက်အခဲကို ဖြေလျော့ရန် အသုံးပြုသောနည်းလမ်းအမျိုးမျိုးရှိပါသည်။

တောင်အာဖရိကတွင် အစိုးရအဖွဲ့အဆင့်တိုင်း၌ ရုံးသုံးဘာသာစကား ၁၁ မျိုးစာရင်းမှ (အနည်းဆုံး) ဘာသာစကား ၂ မျိုး (အနည်းဆုံး) ရွေးချယ်အသုံးပြုရမည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင် ပြဌာန်းထားသည်။ လက်တွေ့တွင် ပြည်နယ်တစ်ခုခုရှိ ကျန်ပြည်နယ်အားလုံးတွင် အနည်း ဆုံး ဘာသာစကား ၄ မျိုးကို အသိအမှတ်ပြု ကျင့်သုံးကြသည်။ ကျန်ပြည်နယ်တစ်ခု (Western Cape) တွင် ဘာသာစကား ၃ မျိုးကို အသုံးပြုသည်။ ဤကဲ့သို့ ဘာသာစကားအများအပြားကို အသုံးပြုခြင်းသည် ပြည်နယ် ရုံးသုံးဘာသာစကားဆိုင်ရာ မူဝါဒချမှတ်ရေးတွင် လူအများစုကို တရားဝင် ပါဝင်လာစေပါသည်။

အိန္ဒိယတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီအား ရုံးသုံးဘာသာစကား ၁ မျိုး နှင့်အထက် ကျင့်သုံးနိုင်ခွင့် ပေးအပ်ထားသည် (ဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၅)။ တူညီသောဘာသာစကားပြော ကြသည့် လူဦးရေပေါ်အခြေခံ၍ ပြည်နယ်နယ်နိမိတ်များကို ပြန်လည်ရေးဆွဲသောကြောင့် ပြည်နယ် အများစုတွင် ဘာသာစကားတူသော လူများစုများရှိလာကြပြီး ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကားကိုသာ ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် ပြဌာန်းလာကြသည်။ ပြည်နယ် စုစုပေါင်း ၂၉ ခုတွင် ပြည်နယ် ၁၂ ခု သာလျှင် ဘာသာစကားကို တစ်မျိုးထက်ပို၍ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ဤသို့ ပြည်နယ်အလိုက် မတူညီသောဘာသာစကားများ အသုံးပြုခြင်းက ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပြောဆို ဆက်ဆံရာ၌ အခက်အခဲတွေ့စေပါသည်။ ဤအခက်အခဲကို လူအများလက်ခံအသုံးပြုသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို (ချိတ်ဆက်ဘာသာစကား အဖြစ်) အစားထိုးအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းကြသည် (Choudhry ၂၀၀၉)။ ပြည်နယ်တစ်ခုရှိ များပြားသောလူဦးရေအချိုးအစားတစ်ရပ်၏ တောင်းဆိုချက် ကို သမ္မတမှလက်ခံပါက ဘာသာစကား ၁ မျိုးကိုထပ်တိုးသုံးရန် ညွှန်ကြားနိုင်ခွင့်အား သမ္မတကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ပေးအပ်ထားပါသည် (ဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၇)။ ဘာသာစကားအရ လူနည်းစု ဖြစ်နေသော လူမျိုးစုငယ်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ အခွင့်အရေးပေးနိုင်ရန် ဤဥပဒေပုဒ်မကို ပြဌာန်းထားခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။

အီသီယိုးပီးယားတွင်ကျင့်သုံးပုံသည် အိန္ဒိယ၊ တောင်အာဖရိကတို့နှင့် မတူပါ။ အီသီယိုးပီးယား တွင် ပြည်နယ်များအဆင့်၌ ဘာသာစကားအများအပြားကို သုံးစွဲခြင်း မူဝါဒမရှိပါ။ သို့သော် ပြည်နယ် များတွင် ရုံးသုံးဘာသာစကား သတ်မှတ်ခြင်းမူဝါဒအား မတူညီသော နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းကြ သည်။ SN NPR ပြည်နယ်ကဲ့သို့ ဘာသာစကားအရ သြဇာလွှမ်းမိုးသည့် လူများစုမရှိသော တစ်ချို့ နယ်များတွင် ပြည်ထောင်စု ရုံးသုံးဘာသာစကား (Amharic) ကို အသုံးပြုကြသည်။ Oromia ပြည်နယ်ကဲ့သို့ ဘာသာစကားအရ သြဇာလွှမ်းမိုးသည့် လူများစုရှိသော ပြည်နယ်များတွင် ထို

လူများစု၏ ဘာသာစကားကိုသာ တစ်ခုတည်းသော ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ သို့သော် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်မူအရ ထိုပြည်နယ်များရှိ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်မှုအဆင့်များတွင် (ဥပမာ ဇန်နယ်မြေ သို့ ရပ်ကွက်တွင်) ၎င်းတို့ဒေသတွင်းရှိ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားကို ရုံးသုံးဘာသာစကား အဖြစ် အသုံးပြုကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် ရုံးသုံးဘာသာစကားရွေးချယ်မှုတွင် ဘာသာစကားမတူကွဲပြားမှုကို အလေးပေး စဉ်းစားရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရုံးသုံးဘာသာစကားသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများတွင် ပြည်သူနှင့် အစိုးရရုံးများကြား ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှုများတွင် အလွန်အရေးပါသည့်အတွက်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားမတူကွဲပြားမှုနှင့်ပတ်သတ်၍ ဖြေရှင်းနည်းများမှာ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားအများအပြားကို မဖြစ်မနေအသုံးပြုသော မူဝါဒများ၊ အိန္ဒိယတွင် ဒုတိယရုံးသုံးဘာသာစကား ပြဌာန်းနိုင်ခွင့်အား ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံ အယူခံခွင့်၊ အီသီယိုးပီးယားတွင် မဲဆန္ဒနယ်အောက်ရှိ နယ်မြေများတွင် ရုံးသုံးဘာသာစကားပြဌာန်းခွင့်ကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်မှု တို့ဖြစ်ကြသည်။

လက်ရှိအထိ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပြည်နယ်များအဆင့်၌ အသုံးပြုသည့် ရုံးသုံးဘာသာစကား ရွေးချယ်မှုအကြောင်းကိုသာ ပြောဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် ဆွေးနွေးမှုပြင်းထန်သည့် ပညာရေးကိစ္စရပ်တွင် အသုံးပြုသော ဘာသာစကားအကြောင်းကိုလည်း လေ့လာသင့်သည်။ ထိုပြဿနာသည် ပြည်နယ်များအတွင်း ဘာသာစကားမတူကွဲပြားမှုရှိသောအခါ အဖြစ်များသည်။ ပညာရေးအတွက် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုသည် မည်သည့်အပေါ် (ဗဟိုအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်) မူတည်သည် ကိုအခြေခံ၍ ပညာရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသုံးပြုမည့် ဘာသာစကားကို ရွေးချယ်ကြသည်။ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသောကိစ္စရပ်များသည် ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ကိုယ်စားပြုသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဒေသနှင့်သာ ပတ်သက်သည်။ ထို့ကြောင့် NTA ကျင့်သုံးသော နယ်မြေများတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာကိစ္စများ၌ အသုံးပြုမည့် ဘာသာစကားအား မည်သို့ရွေးချယ်မည်ကို အထူးစဉ်းစားသင့်သည်။

သို့သော် ပြည်နယ်များ၏ ပညာရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ဘာသာစကားမတူကွဲပြားမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးသော ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံများစွာရှိပါသည်။

ဥပမာ ဘာသာစကားအရ လူနည်းစုဖြစ်သည့်လူမျိုးစုများမှ ကလေးသူငယ်များကို အခြေခံပညာအဆင့်မှစ၍ ၎င်းတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားနိုင်ရန် လုံလောက်သော အထောက်အပံ့အား ပြည်နယ်တိုင်းမှ၊ ပြည်နယ်တွင်းရှိ ဒေသအစိုးရတိုင်းမှ ပေးအပ်ရန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရမည်ဟု အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၅၀ (က) တွင် ပြဌာန်းထားသည်။ ထို့ပြင် ပုဒ်မ ၃၀ ၌ ဘာသာစကားအရဖြစ်စေ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအရဖြစ်စေ လူနည်းစုလူမျိုးများအတွက် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်မှုဖြင့် ပညာရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကို တည်ထောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် ပေးအပ်ထားပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများမှ ၎င်းတို့၏ ကလေးသူငယ်များအား ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားဖြင့် ပညာသင်ကြားခွင့် နှင့် လူများစုသုံးသော ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်မှု၊ အသုံးပြုမှုကို အလေးပေးချင်သော ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းမှုကြားတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံတော် တရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ မျှခြေကိုရှာဖွေရပါသည်။ ထိုလူများစုသုံးသော ဘာသာစကားသည် ထိုပြည်နယ်အတွင်းရှိ တရားဝင်သုံးသော ဘာသာစကားဖြစ်ကောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည် (Choudhry ၂၀၁၆)။

နိဂုံး

အချုပ်ဆိုရလျှင် ပဋိပက္ခမှ ရုန်းထွက်လာသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကွဲပြားသော နိုင်ငံများတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အား ပဋိပက္ခကျော်လွှားရေး နည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးများလာကြသည်။ သို့သော် လူမျိုးစုတစ်စုအား လူများစုဖြစ်စေရန် မဲဆန္ဒနယ်မြေ နယ်နိမိတ်များ ရေးဆွဲသောအခါ ထိုနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများမှာ ဘေးဖယ်ထားခံရခြင်း၊ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှမှုမရခြင်း၊ ဖိနှိပ်ခံရခြင်းများကို စိုးရိမ်လာကြသည်။

ဤကိစ္စကိုဖြေရှင်းရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြည်နယ်များ အတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ပိုမိုတိုးမြှင့်ခြင်း၊ ပြည်နယ်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး တွင် ထိုလူနည်းစုလူမျိုးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊ မည့်သည့်နေရာတွင် နေထိုင်ပါစေ လူနည်းစုလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် မူလခွင့်အရေးများကို အားကောင်းစွာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရုံးသုံးဘာသာစကား သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု ကိစ္စရပ်များသည် သေချာအလေးပေး စဉ်းစားရမည့်အချက်များဖြစ်သည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးအနက် မည်သည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု ရမည်မှာ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ၊ နေရာဒေသ၊ စီးပွားရေးနှင့် သမိုင်းကြောင်းခံတို့ အပေါ်မူတည်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းလမ်းများကို မရွေးချယ်ခင် စဉ်းစားရမည့်အချက်များမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။

- ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်ကြား အာဏာခွဲဝေမှု မည်သို့ ဖြစ်သနည်း။
- ပြည်နယ်အဆင့်ရှိ လူနည်းစုလူမျိုးနှင့် နိုင်ငံလူများစု/ဗဟိုအစိုးရကြား ထားရှိသော ယုံကြည်မှု အတိုင်းအတာ မည်မျှရှိသနည်း။ ယုံကြည်မှုအားကောင်းပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ အခွင့်အရေးများကို ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ရာတွင် အားနည်းသော နေရာထက်ပိုထိရောက်မှု ရှိသည် (အခန်း ၁ ကို ကြည့်ပါ။)။
- ပြည်နယ်အတွင်းတွင် မတူကွဲပြားမှု သည် မည်မျှပျံ့နှံ့နေသနည်း။ ဒေသအနည်းငယ်၌သာ မတူကွဲပြားမှုများရှိပါက တစ်နိုင်ငံလုံးထက် ထိုဒေသအတွက်သာ အကျိုးဝင်သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုများ စီမံခြင်းက ပိုမိုသင့်လျော်မည်ဖြစ်သည် (အခန်း ၂ ကို ကြည့်ပါ။)။
- လူနည်းစုလူမျိုးများမှာ နယ်မြေတစ်ခုအတွင်း၌သာ တည်ရှိနေသလော သို့ နယ်မြေများ တွင် ပျံ့နှံ့နေသလော။ နယ်မြေများတွင် ပျံ့နှံ့နေပါက NTA နည်းလမ်းကို အသုံးပြုရန် စဉ်းစားသင့်သည် (အခန်း ၄ ကိုကြည့်ပါ။)။ နယ်မြေတစ်ခုအတွင်း၌သာ တည်ရှိပါက လူနည်းစု၏ လူဦးရေအပေါ်မူတည်၍ အထူးဖန်နယ်မြေများ (ဥပမာ အီသီယိုးပီးယား)၊ အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားသော ဒေသန္တရအစိုးရ သို့ (လူနည်းစုလူဦးရေများပြားသော အခြေအနေများတွင်) နယ်နိမိတ်ပြန်လည်ရေးဆွဲခြင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည် (အခန်း ၂ ကိုကြည့်ပါ။)။
- နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတောင်းဆိုချက်များမှာ ကျယ်ပြန့်သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်လော သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း ကဲ့သို့ သော ကိုယ်ပိုင်စရိုက်လက္ခဏာအပေါ် အခြေခံသည့် ကိစ္စရပ်များလော။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန်ဆိုလျှင် နယ်မြေခွဲဝေပေးသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို စဉ်းစားနိုင်သည်။ ထိုနည်းလမ်းက အခြေအနေပေါ်လိုက်၍ လိုအပ်သလို ပြုပြင်ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည် (အခန်း ၄ ကိုကြည့်ပါ။)။
- တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအနက်မှ ဘာသာစကားအရ သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အရ လူနည်းစုဖြစ်သည့် လူမျိုးများရှိပါက မည်သည့် ဖြေရှင်းနည်းများကို အသုံးပြုသင့် သနည်း။ ထိုနည်းလမ်းများသည် ဗဟုဝါဒကို အခြေခံသော တရားရေးစီရင်စနစ်ဖြစ် မည် လော သို့မဟုတ် ဘာသာစကားအများအပြားကိုသုံးသော မူဝါဒဖြစ်မည်လော (အခန်း ၅ ကိုကြည့်ပါ။)

ကိုးကားချက်များ

- Bisarya, S., 'တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၏ အခြေခံအုပ်မြစ်များ - နိုင်ငံရေးအမြင် ကြည့်မြင်၍ လုပ်ဆောင်ရန် အချိန်တန်ပြီ', PeaceLab Blog, 16 April 2019, <<https://peacelab.blog/2019/04/the-foundations-of-the-rule-of-law-time-to-think-and-act-politically>>, accessed 4 July 2019
- Bourgeois, D., 'ကနေဒါရှိ မျိုးနွယ်စုငယ်များ၏ ပညာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်စီမံခန့်ခွဲမှု' in T. H. Malloy, A. Osipov and B. Vizi (eds), *Managing Diversity through Non-Territorial Autonomy: Assessing Advantages, Deficiencies, and Risks* (Oxford: Oxford University Press, 2015), <<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198738459.003.0008>>
- Choudhry, S., 'ကမ္ဘာကြီးက ကနေဒါလိုနိုင်ငံမျိုး ပိုလိုအပ်နေပြီလား။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံရေး သီအိုရီတွင်အသုံးပြုသော ကနေဒါ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်', *International Journal of Constitutional Law*, 5/4 (2007), pp. 606–38, <<https://doi.org/10.1093/icon/mom028>>
- , 'ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုံစံကို အသုံးပြု၍ ဘာသာစကားကွဲပြားသော အမျိုးသားရေးမူဝါဒကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း- အရှေ့တောင်အာရှမှ သင်ခန်းစာများ', *International Journal of Constitutional Law*, 7/4 (2009), p. 577–618, <<https://doi.org/10.1093/icon/mop026>>
- , 'ဘာသာစကား' in S. Choudhry, M. Khosla and P.B. Mehta (eds) *The Oxford Handbook of the Indian Constitution* (Oxford: Oxford University Press, 2016)
- De Villiers, B., 'ရှုပ်ထွေးသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အသုံးပြုသော အာဏာခွဲဝေမှု နည်းလမ်းများ - ပြည်နယ်အဆင့်ရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုငယ်များကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သတ်၍ ဒီမိုကရေစီစနစ် နယ်သည့် နိုင်ငံများအတွက် တောင်ပိုင်းတိုက်ထံမှ သင်ခန်းစာများ', *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 16/1 (2017), pp. 1–31, <https://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2017/De_Villiers.pdf>, accessed 26 July 2019
- Fessha, Y.T., 'ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူဘောင်နှင့် ဒေသအစိုးရ - တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွင်းမှ မျိုးနွယ်စုငယ်များကို ဖြည့်ဆည်းစောင့်မခြင်း', *Southern African Public Law*, 27/1 (2012), pp. 158–77
- , 'ဒီသီယိုပီးယား ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ မူလပြဿနာ', *Ethnopolitics*, 16/3 (2017), pp. 232–45, <<https://doi.org/10.1080/17449057.2016.1254410>>
- Korhecz, T., 'ဆားဘီးယား၏ လူမျိုးစုငယ်များကို ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံကောင်စီများ' in T.H. Malloy, A. Osipov and B. Vizi (eds), *Managing Diversity through Non-Territorial Autonomy: Assessing Advantages, Deficiencies, and Risks* (Oxford: Oxford University Press, 2015), <<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198738459.003.0005>>
- Pahud De Mortanges, R., 'အများပြည်သူနေရာများရှိ လက်ဝါးကပ်တိုင် - ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ တရားရေး အနေအထား' (2016). Translated from 'Religiose Symbole in der Schule' in C. Danz and A. Ritters (eds), *Zwischen Krizifix und Kreuz. Religion im Fokus der Öffentlichkeit* (Munster: Waxmann, 2012)

ရှင်းလင်းချက်

International IDEA ၏ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာတမ်းများသည် မည်သည့်အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ရည်ရွယ်ချက်များ လုံးဝမပါဝင်ဘဲ ထုတ်ဝေသော စာစောင်များဖြစ်သည်။ ဤစာစောင်တွင် ဖော်ကျူးထားသော အမြင်ရှုထောင့် များသည် International IDEA ၏ ရှုထောင့်ကို သော်လည်းကောင်း၊ IDEA ၏ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များ၏ ရှုထောင့်ကိုသော်လည်းကောင်း ကိုယ်စားမပြုပါ။ ဤစာစောင်အတွင်းတွင် နိုင်ငံများ၊ နယ်ပယ်ဒေသ၏ နာမည်များကို ရည်ညွှန်းထားခြင်းသည် ထိုနိုင်ငံများ၊ ဒေသများ ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ နည်းစနစ်များ၊ ပေါ်လစီများ အပေါ်ရှိ IDEA ၏ တရားဝင် အမြင်ရှုထောင့်အား ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။ ဤ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သော စာစောင်အတွင်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အမြင် ရှုထောင့်များသည် ပံ့ပိုးကူညီသော နိုင်ငံများ၏ အမြင်ရှုထောင့်ကို သော်လည်းကောင်း ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

စာမူ

ဤစာစောင်၏ အီလက်ထရွန်းနစ် ပုံစံသည် Creative Commons AttributionNonCommercial-ShareAlike 3.0 (CC BY-NC-SA 3.0) licence အောက်တွင် မှတ်ပုံတင်ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤစာစောင်အား စီးပွားဖြစ် ဖြန့်ဝေခြင်းမှအပ အထက်ပါလိုဝင်ခွင့်အောက်၌ စိတ်ကြိုက် ကူးယူ ဖြန့်ဝေခွင့်ရှိသည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက Creative Commons ဝက်ဆိုဒ်သို့ သွားရောက် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>

@ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ ၂၀၂၀ ခုနှစ် မူပိုင်ဖြစ်သည်။

ဆက်သွယ်ရန်

အင်တာနေရှင်နယ် အိုင်ဒီယာ
စတွန်းစ်ဘောက်
SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့၊
ဆွီဒင်နိုင်ငံ
ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆၈ ၆၉၈၃၇၀၀
အီးမေးလ် - info@idea.int
ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

International IDEA မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်ရုံး
၆၈(ဘီ)၊ ဆရာစံလမ်း၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊
ရန်ကင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ။
Email: info-myanmar@idea.int
my.constitution@idea.int
Tel: +95 9 263 128104

www.idea.int

Palermo, F., 'ကိုယ်ပိုင်လော သို့မဟုတ် မျှဝေခြင်းလော။ လူမျိုးစုငယ်များနှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးချက်ရှိ နယ်မြေခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်', in T. Malloy & F. Palermo (eds.), *Minority Accommodation through Territorial and Non Territorial Autonomy* (Oxford: Oxford University Press, 2015)

Regassa, T., 'အီသီယိုးပီးယားရှိ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူဝါဒကို ပြည်နယ်အဆင့်၌ သွပ်သွင်းခြင်းဆီသို့', *Mizan Law Review*, 3/1 (2009), pp.33-69, <<https://doi.org/10.4314/mlr.v3i1.54006>>

မှတ်တမ်းတင် အသိအမှတ်ပြုလွှာ

ဤစာတမ်းကို ရေးသားထုတ်ဝေခြင်းကို လူ့အင်တာနက်နိုင်ငံအစိုးရ၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံအစိုးရ၊ နော်ဝေးနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ပံ့ပိုးထောက်ပံ့သည်။

Norwegian Embassy

GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG

Ministry for Foreign Affairs of Finland

Sweden Sverige